

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 16. toukokuuta 2019
(OR. en)

Toimielinten välinen asia:
2018/0127 (NLE)

7976/1/19
REV 1 (nl,sk,pt,pl,da,el,de,ee,fi,ro,hr)

EDUC 182
JEUN 46
SOC 255

ILMOITUS

Lähetäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Ed. asiak. nro:	6465/19
Kom:n asiak. nro:	9246/18 + ADD 1 – COM(2018) 271 final
Asia:	Ehdotus NEUVOSTON SUOSITUKSEKSI laadukkaista varhaiskasvatusjärjestelmistä – Hyväksyminen

---

Koulutuskomitea on tarkastellut edellä mainittua ehdotusta neuvoston suositukseksi, joka on tarkoitus hyväksyä 22.–23. toukokuuta 2019 kokoontuvassa koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvostossa. Kaikki valtuuskunnat voivat nyt hyväksyä tekstin.

Pysyvien edustajien komiteaa pyydetään näin ollen toimittamaan teksti neuvostolle hyväksyttäväksi ja sen jälkeen julkaistavaksi Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Ehdotus:

NEUVOSTON SUOSITUS

laadukkaista varhaiskasvatusjärjestelmistä

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 165 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin¹ periaatteessa 11 todetaan, että kaikilla lapsilla on oikeus kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Periaate on yhdenmukainen koulutuksen oikeudeksi tunnustavan Euroopan unionin perusoikeuskirjan² kanssa, lapsen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen kanssa sekä Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteen 4.2 kanssa, jonka mukaan kaikilla tytöillä ja pojilla olisi oltava mahdollisuus laadukkaaseen varhaislapsuuden kehitykseen, hoitoon ja esiopetukseen vuoteen 2030 mennessä.

---

¹ Asiak. 13129/17.

² EUVL C 326, 26.10.2012, s. 391.

- (2) Tiedonannossaan "Eurooppalaisen identiteetin vahvistaminen koulutuksen ja kulttuurin avulla"³ Euroopan komissio esittää vision eurooppalaisesta koulutusalueesta ja tunnustaa varhaiskasvatuksen roolin kouluoppimisen ja elinikäisen oppimisen perustusten rakentajana. Neuvoston päätelmissä koulujen kehittämisestä ja huipputason opetuksesta⁴ sekä neuvoston suosituksessa elinikäisen oppimisen avaintaidoista⁵ todetaan myös ratkaiseva rooli, joka varhaiskasvatuksella voi olla kaikkien lasten oppimisen, hyvinvoinnin ja kehityksen edistämisessä.
- (3) Sekä päätöksentekijät että tutkijat tunnustavat, että lasten varhaisina elinvuosina⁶ rakennetaan perustukset ja kapasiteetti elinikäiselle oppimiselle. Oppiminen on asteittainen prosessi, ja varhaisvuosina rakennettu vahva perusta on edellytys korkeamman tason taitojen ja tietojen omaksumiselle sekä koulumenestykselle. Lisäksi se vaikuttaa olennaisesti lasten terveyteen ja hyvinvointiin. Tästä syystä varhaiskasvatusta on tarpeen tarkastella koulutusjärjestelmien perustuksena, joka on kiinteä osa koulutusjatkumoa.
- (4) Varhaiskasvatukseen osallistuminen hyödyttää kaikkia lapsia ja erityisesti haavoittuvassa elämäntilanteessa eläviä lapsia. Se auttaa ehkäisemään varhaista osaamisvajetta, ja tästä syystä se on olennainen väline eriarvoisuuden ja koulutusköyhyyden torjumiseksi. Varhaiskasvatuksen tarjonnan olisi oltava osa integroitua lapsen oikeuksiin perustuvaa politiikkatoimien pakettia, jolla pyritään pääsemään lasten kannalta parempiin tuloksiin ja murtamaan huono-osaisuuden kierre. Tarjonnan parantaminen auttaa näin ollen täyttämään sitoumukset, jotka annettiin komission suosituksessa "Investoidaan lapsiin – murretaan huono-osaisuuden kierre"⁷ ja vuonna 2013 annetussa neuvoston suosituksessa jäsenvaltioissa toteutettavista romanien integraatiota edistävästä tuloksellisista toimenpiteistä⁸.

---

³ COM(2017) 673 final.

⁴ EUVL C 421, 8.12.2017, s. 2.

⁵ EUVL C 189, 4.6.2018, s. 1.

⁶ Varhaisten elinvuosien määritelmä on yleensä syntymästä 6. ikävuoteen, ja se vastaa ISCED-koulutustasoa 0.

⁷ EUVL L 59, 2.3.2013, s. 5.

⁸ EUVL C 378, 24.12.2013, s. 1.

- (5) Varhaiskasvatukseen osallistumisesta on monia hyötyjä⁹ niin yksilöille kuin koko yhteiskunnalle. Niitä ovat muun muassa koulutustason kasvu ja työmarkkinatulokset, sosiaalisten ja koulutukseen liittyvien toimien väheneminen sekä yhtenäisempi ja osallistavampi yhteiskunta. Lapset, jotka osallistuivat varhaiskasvatukseen yli vuoden ajan, saivat PIRLS¹⁰- ja PISA¹¹-tutkimuksissa kielellisissä ja matemaattisissa taidoissa muita lapsia korkeammat pisteet. Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen osallistumisen on osoitettu olevan myös merkittävä koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä ehkäisevä tekijä¹².
- (6) Varhain aloitetulla varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli opittaessa elämään yhdessä heterogeenisissä yhteiskunnissa. Nämä palvelut voivat lisätä sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta useilla tavoilla. Ne voivat toimia perheiden kohtaamispaikkoina. Ne voivat auttaa lasten kielitaidon kehityksessä sekä varhaiskasvatuksen kielen että ensimmäisen kielen¹³ osalta. Sosioemotionaalisen oppimisen kautta varhaiskasvatuksesta saadut kokemukset voivat opettaa lapsille empaattisuutta sekä saada heidät oppimaan oikeuksistaan ja opettaa tasa-arvoa, suvaitsevaisuutta ja moninaisuutta.
- (7) Investoinnit varhaiskasvatukseen ovat kaikista koulutusinvestoinneista tuottoisimpia, erityisesti muita heikommassa asemassa olevien lasten kohdalla¹⁴. Varhaiskasvatuksen kustannukset ovat korkeatuottoisia varhaisvaiheen investointeja inhimilliseen pääomaan.

---

⁹ Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them, koulutusta tutkivien taloustieteilijöiden asiantuntijaverkoston (EENEE) selvitys.

¹⁰ Kansainvälinen lukutaitotutkimus (Progress in International Reading Literacy Study, PIRLS).

¹¹ Kansainvälinen oppimistulosten arviointiohjelma (PISA), OECD (2016), Education at a Glance.

¹² Euroopan komissio (2014), Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving.

¹³ Ensimmäinen kieli: kielen variantti (tai variantit), joka on omaksuttu ja jota on käytetty varhaislapsuudessa (ennen suurin piirtein kahden tai kolmen vuoden ikää) aikana, jolloin ihminen ottaa kielelliset valmiudet ensimmäistä kertaa haltuunsa. Tätä pidetään parempana terminä kuin ilmaisua "äidinkieli", koska ensimmäinen kieli ei välttämättä ole pelkästään äidin kieli.

¹⁴ The Economics of Human Development and Social Mobility. *Annual Reviews of Economics*, 6, 689–733.

- (8) Lisäksi laadukkaan varhaiskasvatuksen saatavuus, saavutettavuus ja kohtuuhintaisuus ovat avaintekijöitä niiden naisten ja myös miesten osallistumisessa työmarkkinoille, joilla on hoitovelvoitteita, mikä on tunnustettu myös Barcelonassa vuonna 2002 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa, Euroopan tasa-arvosopimuksessa¹⁵ ja komission 26. huhtikuuta 2017 hyväksymässä työ- ja yksityiselämän tasapainottamista koskevassa tiedonannossa¹⁶. Naisten työllisyys vaikuttaa suoraan kotitalouden sosioekonomiseen tilanteeseen ja talouskasvuun.
- (9) Investoiminen varhaiskasvatukseen on järkevää vain, jos palvelut ovat laadukkaita, saavutettavia, kohtuuhintaisia ja osallistavia. On olemassa näyttöä siitä, että ainoastaan laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut tuottavat hyötyä; heikompileatuisilla palveluilla on lapsiin ja koko yhteiskuntaan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia¹⁷. Poliittikkatoimissa ja uudistuksissa painopiste on asetettava laatu- ja köyhyyskohtiin.
- (10) Kaiken kaikkiaan jäsenvaltiot käyttävät merkittävästi vähemmän varoja varhaiskasvatukseen kuin alemman perusasteen koulutukseen. Kuten Barcelonan tavoitteiden edistymistä koskevasta kertomuksesta¹⁸ käy ilmi, varhaiskasvatuspalveluissa ei tällä hetkellä ole saatavilla riittävästi paikkoja ja kysyntä ylittää tarjonnan lähes kaikissa maissa. Saatavuuden, saavutettavuuden ja kohtuuhintaisuuden puutteen on osoitettu olevan suurimpia esteitä näiden palveluiden käytölle¹⁹.
- (11) Euroopan parlamentti kehottaa jäsenvaltioita 14 päivänä syyskuuta 2017 antamassaan päätöslauselmassa aiheesta "Uusi osaamisohjelma Euroopalle"²⁰ parantamaan varhaiskasvatuksen laatua ja sen saatavuutta sekä puuttumaan siihen, että laadukkaita ja kaikkien tuloluokkien saatavilla olevia lastenhoitopalveluja tarjoavia infrastruktuureja ei ole riittävästi, ja pohtimaan mahdollisuutta tarjota palvelut ilmaiseksi köyhille ja sosiaalisesti syrjäytyneille perheille.

---

¹⁵ EUVL C 155, 25.5.2011, s. 10.

¹⁶ COM(2017) 252 final.

¹⁷ A Review of Research on the Effects of Early Childhood Education and Care on Child Development. CARE Project Report (2015).

¹⁸ COM(2018) 273 final.

¹⁹ OECD (2017), Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care; Eurofound (2015) Early childhood care: Accessibility and quality of services.

²⁰ P8_TA(2017)0360.

- (12) Varhaiskasvatuspalveluiden olisi oltava lapsikeskeisiä. Lapset oppivat parhaiten ympäristöissä, jotka perustuvat lasten osallistumiseen ja oppimishaluun. Oppimisen organisoinnista sekä siihen liittyvistä toimista ja kohteista keskustellaan usein kasvattajien ja lasten kesken. Palveluiden olisi tarjottava turvallinen, hoivaava ja huolehtiva ympäristö sekä sosiaalinen, kulttuurinen ja fyysinen tila, jossa lapsilla on erilaisia mahdollisuuksia kehittää potentiaaliaan. Palveluiden suunnittelu perustuu parhaassa tapauksessa siihen peruslähtökohtaan, että opetus ja hoito ovat toisistaan erottamattomia. Tämän olisi pohjautettava yhteisymmärrykseen siitä, että lapsuus on itseisarvo ja että lapsia ei pitäisi ainoastaan valmistella koulua ja aikuisuutta varten, vaan heitä olisi myös tuettava ja arvostettava heidän varhaisina elinvuosinaan.
- (13) Kansallisten, alueellisten tai paikallisten säännösten asettamisessa puitteissa perheet olisi otettava mukaan kaikkiin lasten varhaiskasvatuksen osa-alueisiin. Perhe on ensimmäinen ja tärkein paikka lapsen kasvun ja kehittymisen kannalta, ja vanhemmat ja huoltajat ovat vastuussa jokaisen lapsen hyvinvoinnista, terveydestä ja kehityksestä. Varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat ihanteellisen mahdollisuuden yhtenäisen toimintatavan luomiseen, sillä ne johtavat ensimmäiseen henkilökohtaiseen kontaktiin vanhempien kanssa. Ongelmia kohdanneille vanhemmille voitaisiin tarjota yksilöllisiä neuvontapalveluja kotikäyntien aikana. Jotta perheiden osallistuminen toteutuisi käytännössä, varhaiskasvatuspalveluja olisi suunniteltava yhteistyössä perheiden kanssa, ja niiden olisi perustuttava luottamukseen ja keskinäiseen kunnioitukseen²¹.
- (14) Osallistuminen varhaiskasvatukseen voi olla tehokas väline koulutustasa-arvon saavuttamisessa lapsille, jotka ovat muita heikommassa asemassa, kuten joihinkin maahanmuuttaja- ja vähemmistöryhmiin (kuten romanit) kuuluvat lapset ja pakolaislapset, erityislapset, mukaan lukien vammaiset lapset, vaihtoehtoisten hoitojärjestelyjen piiriin kuuluvat lapset ja katulapset, vankien lapset sekä lapset perheissä, joissa köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski on korkea, kuten yksinhuoltajaperheissä tai suurissa kotitalouksissa. Pakolaislapset tarvitsevat haavoittuvan asemansa vuoksi tehostettua tukea. Köyhyys, fyysiset ja emotionaaliset stressitekijät, traumat ja puutteellinen kielitaito voivat haitata heidän tulevia koulutusnäkömiään ja menestyksestä integroitumista uuteen yhteiskuntaan. Osallistuminen varhaiskasvatukseen voi auttaa lieventämään näitä riskitekijöitä.

---

²¹ Toimintapoliittinen asiakirja *Children in Europe* (2008), Young children and their services: developing a European approach.

- (15) Osallistavan varhaiskasvatuksen tarjoaminen voi edistää niiden sitoumusten täyttämistä, jotka jäsenvaltiot ovat antaneet lapsen oikeuksia ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevissa YK:n yleissopimuksissa, joiden allekirjoittajia kaikki jäsenvaltiot ovat.
- (16) Vuonna 2014 julkaistu laatupuitteiden pääperiaatteita koskeva ehdotus²² oli ensimmäinen varhaiskasvatuksen laatua koskeva lausuma, jonka eurooppalaiset asiantuntijat 25 maasta esittivät. Lausumat perustuvat viiteen ulottuvuuteen: saatavuus, henkilöstö, opetussuunnitelma, seuranta ja arviointi sekä hallinto ja rahoitus. Lausumista yhteensä kymmenen koskee varhaiskasvatuksen tarjonnan laadun parantamista. Monissa maissa tämä asiakirja toimitettiin paikallisille sidosryhmille, jotka ovat mukana poliittisiin tiedotustoimiin, tutkimukseen ja koulutukseen liittyvissä aloitteissa. Näissä maissa puiteluonnos toimi voimakkaana muutoksen vauhdittajana vaikuttamalla poliittisiin kuulemisprosesseihin, jotka tukivat olemassa olevia uudistuspolkuja.
- (17) Kaikki laatupuitteiden viisi ulottuvuutta ovat olennaisia laadukkaiden palveluiden takaamiseksi. Erityisesti varhaiskasvatuksen ammattilaisten työllä on pitkäkestoisia vaikutuksia lasten elämään. Monissa maissa ammatilla on kuitenkin melko alhainen profiili ja asema²³.
- (18) Täyttääkseen ammatillisen roolinsa lasten ja heidän perheidensä tukemisessa varhaiskasvatusalan henkilöstö tarvitsee monipuolista tietotaitoa ja osaamista sekä syvällisen ymmärryksen lapsen kehityksestä ja tietoa varhaiskasvatuspedagogiikasta. Henkilöstön ammattitaidon parantaminen on avainasemassa, koska korkeatasoinen valmistautuminen korreloi parempilaatuisen palvelun, lasten ja henkilöstön välisen laadukkaamman vuorovaikutuksen ja sitä kautta lasten kehitykseen liittyvien parempien tulosten kanssa²⁴.

---

²² Euroopan komission johdolla varhaiskasvatusta pohtineen työryhmän raportti: Proposal for Key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care (2014).

²³ Eurofound (2015), Early childhood care: working conditions, training and quality of services - A systematic review.

²⁴ Euroopan komissio (2011), CoRe: Competence Requirements in Early Childhood Education and Care.

- (19) Monilla palveluntarjoajilla työskentelee avustajia, joiden päätehtävänä on tukea lasten ja perheiden kanssa suoraan työskenteleviä kasvattajia. Avustajilla on usein matalampi koulutustaso kuin kasvattajilla, ja monissa maissa avustajille ei ole mitään pätevyysvaatimuksia. Tästä syystä henkilöstön, myös avustajien, ammattitaidon parantaminen on välttämätöntä²⁵. Jatkuva ammatillinen kehittyminen on olennainen osa avustajien pätevyyden parantamista.
- (20) Laatupuitteet tai jokin muu vastaava asiakirja voi olla hyvän hallinnon tehokas osatekijä varhaiskasvatuksessa. Asiantuntijalausuntojen ja äskettäisen poliittisen katsauksen²⁶ mukaan maissa, joissa kehitetään ja pannaan täytäntöön laatupuitteita, lähestymistapa uudistuksiin on kokonaisvaltaisempi ja johdonmukaisempi. On tärkeää, että asiaankuuluvat sidosryhmät ja ammattilaiset osallistuvat laatupuitteiden suunnitteluun ja tuntevat ne omakseen.
- (21) Jäsenvaltiot ovat asettaneet vertailuarvoja ja tavoitteita lasten osallistumiselle varhaiskasvatukseen. Vuonna 2002 Barcelonassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto asetti tavoitteita²⁷, joiden mukaan virallisesti järjestetyn lastenhoidon piirissä olisi unionissa oltava vuoteen 2010 mennessä vähintään 90 prosenttia kolme vuotta täyttäneistä mutta alle oppivelvollisuusikäisistä lapsista sekä vähintään 33 prosenttia alle kolmevuotiaista lapsista. Nämä tavoitteet vahvistettiin myös Euroopan tasa-arvosopimuksessa vuosiksi 2011–2020. Edistymistä näissä tavoitteissa on käsitelty Barcelonan tavoitteita koskevassa komission kertomuksessa²⁸. Eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisissa puitteissa²⁹ asetettiin tavoitteeksi, että 95 prosenttia neljä vuotta täyttäneistä lapsista osallistuisi varhaiskasvatukseen ennen perusasteen koulutuksen alkamista.

---

²⁵ Professionalisation of Childcare Assistants in Early Childhood Education and Care (ECEC): Pathways towards Qualification, NESET II report (2016).

²⁶ The current state of national ECEC quality frameworks, or equivalent strategic policy documents, governing ECEC quality in EU Member States, NESET II Report 4/2017.

²⁷ SN 100/1/02 REV 1.

²⁸ COM(2018) 273 final.

²⁹ EUVL C 417, 15.12.2015, s.17.

- (22) Jäsenvaltiot ovat viime vuosina edistyneet yleisesti ottaen hyvin varhaiskasvatuspalveluiden saatavuuden parantamisessa. Koulutusalan ET 2020 -vertailuarvo ja Barcelonan tavoite alle kolmevuotiaiden lasten osalta on saavutettu. Kolmevuotiaiden ja sitä vanhempien alle oppivelvollisuusikäisten lasten osallistumista koskevaa Barcelonan tavoitetta ei ole vielä saavutettu vuoden 2011 jälkeen tapahtuneesta edistymisestä huolimatta. Vuonna 2016 tähän ikäryhmään kuuluvista lapsista 86,3 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen. Näiden keskiarvojen taakse kätkeytyy kuitenkin merkittäviä jäsenvaltioiden, alueiden ja yhteiskunnallisten ryhmien välisiä eroja³⁰. Tarvitaan lisätoimia sen varmistamiseksi, että kaikilla lapsilla on pääsy laadukkaaseen varhaiskasvatukseen niin aikaisin kuin vanhemmat sitä haluavat. Erityisesti tarvitaan toimenpiteitä, joilla parannetaan muita heikommassa asemassa olevien lasten pääsyä varhaiskasvatukseen³¹.
- (23) Tässä suosituksessa pyritään vahvistamaan yhteisymmärrys siitä, mitä laatu tarkoittaa varhaiskasvatusjärjestelmässä. Siinä esitetään mahdollisia toimia, joita hallitukset voivat harkita oman erityistilanteensa mukaisesti. Suositus on osoitettu myös vanhemmille, instituutioille ja järjestöille, mukaan lukien työmarkkinaosapuolet ja kansalaisjärjestöt sekä tutkijat, jotka pyrkivät kehittämään toimialaa.
- (24) Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan tässä suosituksessa³² mitä tahansa säänneltyä järjestelyä, jossa lapselle tarjotaan opetusta ja hoitoa syntymästä oppivelvollisuusiän alkamiseen asti riippumatta sen järjestämipaikasta, rahoitustavasta, aukioloajoista tai ohjelmallisesta sisällöstä, ja siihen sisältyvät päiväkotij- ja perhepäivähoito, yksityisesti tai julkisesti rahoitetut palvelut sekä varhaiskasvatus ja esiopetus.
- (25) Tässä suosituksessa otetaan täysimääräisesti huomioon toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet,

---

³⁰ COM(2018) 273 final.

³¹ Euroopan komissio (2017), Koulutuksen seurantakatsaus.

³² ISCED 0.1 ja ISCED 0.2.

SUOSITTAAN, ETTÄ JÄSENVALTIOT

kansallisen ja unionin lainsäädännön, käytettävissä olevien resurssien ja kansallisten olosuhteiden mukaisesti sekä tiiviissä yhteistyössä kaikkien asianomaisten sidosryhmien kanssa:

1. Parantavat laadukkaiden varhaiskasvatusjärjestelmien saatavuutta tämän suosituksen liitteessä esitetyissä varhaiskasvatuksen laatupuitteissa olevien lausumien sekä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteen 11 mukaisesti.
2. Toimivat sen varmistamiseksi, että varhaiskasvatuspalvelut ovat saavutettavia, kohtuuhintaisia ja osallistavia. Huomioon voitaisiin ottaa
  - a) tarve tukea lapsen kehitystä johdonmukaisella tavalla alkaen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa varhaiskasvatuspalveluja käyttämällä,
  - b) tarve analysoida tarjontaa ja perheiltä tulevaa kysyntää, jotta varhaiskasvatuspalveluiden tarjontaa voidaan mukauttaa paremmin perheiden tarpeita vastaavaksi vanhempien toiveita kunnioittaen,
  - c) tarve analysoida ja poistaa esteitä, joita perheet saattavat kohdata varhaiskasvatuspalvelujen saatavuuteen ja käyttöön liittyen, kuten kustannukset, köyhyyteen liittyvät esteet, maantieteellinen sijainti, joustamattomat aukioloajat, tukea tarvitseville lapsille tarjottavien palvelujen riittämättömyyteen liittyvät esteet, kulttuuriset ja kielelliset esteet, syrjintä sekä tiedon puute,
  - d) tarve luoda yhteyksiä perheisiin ja yhteistyötä näiden ja erityisesti haavoittuvassa tai heikommassa asemassa olevien perheiden kanssa, jotta niille voidaan tiedottaa varhaiskasvatukseen osallistumisen mahdollisuuksista ja hyödyistä ja tapauksen mukaan saatavilla olevasta tuesta sekä rakentaa luottamusta näitä palveluita kohtaan ja kannustaa niihin osallistumista varhaislapsuudesta alkaen,

- e) tarve varmistaa, että kaikilla perheillä, jotka haluavat hyödyntää varhaiskasvatuspalveluja, on pääsy kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, parhaimmassa tapauksessa työskentelemällä asianmukaisella hallintotasolla, jotta oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatuspaikkaan toteutuu käytännössä,
- f) tarve tarjota osallistavaa varhaiskasvatusta kaikille lapsille, myös erilaisista taustoista tuleville lapsille sekä vammaisille lapsille tai lapsille, joilla on muita erityisiä tarpeita, välttämällä erottelua ja kannustaen heidän osallistumistaan riippumatta heidän vanhempensa tai huoltajiensa työmarkkinatilanteesta,
- g) tarve tukea kaikkia lapsia varhaiskasvatuksessa käytetyn kielen oppimisessa ottaen samalla huomioon myös heidän ensimmäinen kielensä ja kunnioittaen sitä,
- h) tarve lujittaa ennalta ehkäiseviä toimia, vaikeuksien varhaista havaitsemista sekä erityislapsille ja heidän perheilleen tarjottavia riittäviä palveluja, ottaen mukaan kaikki asiaankuuluvat toimijat, esim. koulutus-, sosiaali- ja terveystieteelliset sekä vanhemmat.

3. Tukevat varhaiskasvatuksen henkilöstön ammattitaidon parantamista, johtajat mukaan lukien. Riippuen olemassa olevasta pätevytyksen tasosta ja työoloista tehokkaksiin toimiin voi kuulua seuraavaa:

- a) varhaiskasvatuksen ammattilaisten aseman kohottaminen luomalla korkeat ammatilliset vaatimukset, tarjoamalla varhaiskasvattajille houkuttelevan ammatillisen aseman ja houkuttelevia uranäkymiä, pyrkimällä saavuttamaan sukupuolten tasapainoisemman edustuksen ja luomalla polkuja pätevytykseen henkilöstölle, jolla on alhaisen tason ammattipätevyys tai ei lainkaan ammattipätevyyttä, sekä erityisiä pätevytyksipolkuja avustajia varten,
- b) peruskoulutuksen ja jatkuvan ammatillisen kehittymisen parantaminen, jotta voidaan ottaa täysimääräisesti huomioon lasten hyvinvointiin, oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet, olennaiset yhteiskunnalliset kehityssuunnat, sukupuolten tasa-arvo sekä lapsen oikeuksien täydellinen ymmärtäminen,

- c) ajan antaminen henkilöstölle ammatillisiin toimiin, kuten reflektointiin, suunnitteluun, vuorovaikutukseen vanhempien kanssa ja yhteistyöhön muiden ammattilaisten ja kollegoiden kanssa;
  - d) pyrkiminen siihen, että henkilöstön osaaminen riittää vastaamaan sellaisten erilaisista taustoista tulevien lasten yksilöllisiin tarpeisiin, joilla on oppimiseen liittyviä erityistarpeita, mukaan lukien vammaisia lapsia, ja henkilöstön valmentaminen monimuotoisten ryhmien ohjaamiseen.
4. Parantavat varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmien kehittämistä, jotta ne olisivat lasten mielenkiinnon mukaisia, tukisivat heidän hyvinvointiaan ja vastaisivat kunkin yksittäisen lapsen ainutlaatuisia tarpeita ja potentiaalia, mukaan lukien lapset, joilla on erityistarpeita tai jotka ovat haavoittuvassa tai muita heikommassa asemassa. Kokonaisvaltaista oppimista ja lasten kehitystä tukeviin toimintatapoihin voisi sisältyä
- a) tasapainon varmistaminen sosioemotionaalisen ja kognitiivisen kehityksen tarjonnassa tunnustamalla leikin, luontoyhteyden, musiikin, taiteiden ja fyysisen aktiivisuuden roolin merkitys,
  - b) osallistumiseen, aloitteellisuuteen, itsenäisyyteen, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen kannustaminen sekä päättelyyn, tutkimiseen ja yhteistyöhön tähtääviin oppimisjärjestelyihin rohkaiseminen,
  - c) empatian, myötätunnon, keskinäisen kunnioituksen ja tietoisuuden vaaliminen tasa-arvon ja moninaisuuden suhteen,
  - d) mahdollisuuksien tarjoaminen varhaiseen kielelle altistumiseen ja oppimiseen leikin kautta ja
  - e) mahdollisuuksien mukaan sellaisten räätälöityjen monikielisten varhaiskasvatusohjelmien harkitseminen, joissa otetaan huomioon myös kaksi- tai monikielisten lasten erityistarpeet,

- f) ohjeiden antaminen ammattilaisille iänmukaisesta digitaalisten laitteiden ja uusien teknologioiden käytöstä;
  - g) varhaiskasvatuksen koulutusjatkumoon integroimisen edistäminen sekä varhaiskasvatuksen ja alemman perusasteen henkilöstön, vanhempien ja neuvontapalvelujen välisen yhteistyön tukeminen lasten sujuvaa perusopetukseen siirtymistä varten,
  - h) osallistavan ja demokraattisen sekä kaikkien lasten tarpeet huomioon ottavan oppimisympäristön edistäminen.
5. Edistävät asiaankuuluvilla tasoilla avointa ja johdonmukaista varhaiskasvatuspalveluiden seurantaa ja arviointia toimintapolitiikan kehittämiseksi ja toteuttamiseksi. Tuloksellisia toimintatapoja voisivat olla
- a) itsearviointivälineiden, kyselyiden ja havainnointiohjeiden käyttö osana laadunhallintaa järjestelmän ja palveluiden tasolla,
  - b) riittävien ja iänmukaisten menetelmien käyttö, joilla edistetään lasten osallistumista ja kuunnellaan heidän mielipiteitään, huoliaan ja ideoitaan ja otetaan lasten näkökulma huomioon arviointiprosessissa,
  - c) olemassa olevien välineiden käyttö varhaiskasvatuspalveluiden osallistavuuden parantamiseksi. Näihin kuuluu esimerkiksi Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskuksen kehittämä osallistavan varhaiskasvatuksen oppimisympäristön itsearviointiväline.

6. Pyrkivät varmistamaan varhaiskasvatuspalveluiden tarjonnan kannalta riittävän rahoituksen ja lainsäädäntökehityksen. Huomioon olisi otettava
- a) varhaiskasvatukseen tehtävien investointien kasvattaminen keskittymällä saatavuuteen, laatuun ja kohtuuhintaisuuteen sekä hyödyntämällä tarvittaessa Euroopan rakenne- ja investointirahastojen tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia;
  - b) räätälöityjen kansallisten tai alueellisten laatupuitteiden luominen ja ylläpito;
  - c) perheille ja lapsille tarjottavien palveluiden välisen paremman yhteistyön tai niiden yhdentymisen edistäminen erityisesti sosiaali- ja terveystalveluiden sekä koulujen kanssa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla,
  - d) vankkojen lastensuojelukäytäntöjen sisällyttäminen varhaiskasvatusjärjestelmään, jotta lapsia voidaan suojella kaikenlaiselta väkivallalta,
  - e) sellaisen järjestelmän kehittäminen, jolla pyritään
    - 1) vahvaan vuoropuhelun ja pohdinnan kulttuuriin, joka edistää jatkuvaa kehitys- ja oppimisprosessia kaikkien tasojen toimijoiden kesken,
    - 2) laadukkaisiin varhaiskasvatusinfrastruktuureihin ja asianmukaiseen maantieteelliseen jakautumiseen lasten elinympäristöön nähden.
7. Raportoivat olemassa olevien kehysten ja välineiden avulla varhaiskasvatusjärjestelmien saatavuuteen ja laatuun liittyvistä kokemuksista ja edistymisestä.

KANNATTAA KOMISSION AIKOMUSTA

8. Helpottaa jäsenvaltioiden välistä kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihtamista eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden ja sitä seuraavien ohjelmien yhteydessä sekä sosiaalisen suojelun komiteassa.
9. Tukea jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä niiden kysynnän perusteella järjestämällä tilaisuuksia vertaisoppimiseen ja vertaisneuvontaan.
10. Tukea OECD:n varhaiskasvatusverkoston kanssa tehtävää yhteistyötä tulosten jakamisen helpottamiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi.
11. Tukea laadukkaiden osallistavien varhaiskasvatuspalvelujen kehittämistä asettamalla saataville unionin rahoitusta erityisesti Erasmus+ -ohjelman ja tarvittaessa Euroopan investointi- ja rakennerahastojen, kuten Interregin, kautta, rajoittamatta seuraavaa monivuotista rahoituskehystä koskevia neuvotteluja.
12. Ehdottaa varhaiskasvatuspalveluiden tarjoamista koskevaa päivitettyä eurooppalaista vertailuarvoa tai tavoitetta, joka on yhdenmukainen muutetun ET 2020 -vertailuarvon ja Barcelonan tavoitteiden kanssa, sen jälkeen, kun jäsenvaltioita on kuultu. Tästä vertailuarvoa koskevasta ehdotuksesta sekä muista ehdotetuista koulutusalan eurooppalaisista vertailuarvoista olisi keskusteltava ja päätettävä neuvostossa siinä yhteydessä, kun laaditaan uusi koulutuksen strateginen viitekehys vuoden 2020 jälkeiselle ajalle.
13. Raportoida neuvostolle suosituksen seurannasta olemassa olevien viitekehysten ja välineiden raportointimenettelyjen mukaisesti.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

Lapsilla on oikeus kohtuuhintaiseen varhaiskasvatukseen ja laadukkaaseen hoitoon.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari

Syntymästä ja elämän ensimmäisistä vuosista alkava oppiminen ja kasvatusta vaikuttavat voimakkaimmin lasten elämään, sillä ne luovat perustan elinikäiselle kehitykselle. Nämä laatuvaatimukset tarjoavat tärkeimmät periaatteet ja eurooppalaisen lähestymistavan laadukkaisiin varhaiskasvatustjärjestelmiin perustuen EU:n jäsenvaltioiden hyviin käytäntöihin ja huippututkimukseen. Ne muodostuvat kymmenestä laatuvaatimuksesta, jotka liittyvät viiteen laajempaan laadun teemaan: saatavuus, henkilöstö, opetussuunnitelma, seuranta ja arviointi sekä hallinto ja rahoitus. Kymmenessä laatuvaatimuksessa kuvataan laadukkaiden palveluiden käytännössä todetut pääasialliset piirteet. Laatuvaatimukset ovat hallinnollinen väline, jonka tavoitteena on ohjata varhaiskasvatustjärjestelmien kehitystä ja ylläpitoa.

Näiden vaatimusten tärkeimpänä tavoitteena on kuvailla järjestelmää, joka voi tarjota laadukasta varhaiskasvatusta kaikille lapsille, ja sen kehittämistä. Niissä noudatetaan seuraavia periaatteita:

- laadukkaat palvelut ovat ratkaisevan tärkeitä lasten kehityksen ja oppimisen edistämiseksi ja pitkällä aikavälillä heidän koulutusmahdollisuuksiensa parantamisessa
- vanhempien osallistuminen kumppaneina näihin palveluihin on olennaista – perhe on kaikkein tärkein lapsen kasvun ja kehittymisen paikka, ja vanhemmat (ja huoltajat) ovat vastuussa kunkin lapsen hyvinvoinnista, terveydestä ja kehityksestä
- varhaiskasvatustpalveluiden on oltava lapsikeskeisiä, niissä on otettava lapset aktiivisesti mukaan ja huomioitava lasten mielipiteet.

EU:N VARHAISKASVATUKSEN LAATUPUITTEET

Kaikkien lasten **SAATAVILLA** olevat laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut tukevat heidän tervettä kehitystään ja menestymistään koulutuksessa, auttavat vähentämään sosiaalista epätasa-arvoa sekä kaventavat eri sosioekonomisista taustoista tulevien lasten välisiä eroja osaamisessa. Yhtäläinen saatavuus on olennaista myös sen varmistamiseksi, että vanhemmat, erityisesti naiset, voivat integroitua (uudelleen) joustavasti työmarkkinoille.

Laatulausumat:

1. Palvelut, jotka ovat kohtuuhintaisia ja kaikkien perheiden ja niiden lasten saatavilla ja kohtuuhintaisia.

Yleinen laillinen oikeus varhaiskasvatuspalveluihin tarjoaa vakaan perustan kaikkien lasten tavoittamiseen. Väestötiedot ja vanhemmille osoitetut kyselytutkimukset varhaiskasvatuspaikkojen kysynnästä voivat toimia lisätarpeiden arvioinnin ja kapasiteetin mukauttamisen perustana.

Palveluissa voidaan puuttua perheiden ja lasten osallistumisen tiellä oleviin esteisiin. Tähän voi kuulua vaadittujen varhaiskasvatusmaksujen mukauttaminen, jotta palvelut ovat myös alemman tulotason kotitalouksien saatavilla. Näyttöä on myös siitä, että joustavat aukioloajat ja muut järjestelyt voivat mahdollistaa erityisesti sellaisten lasten osallistumisen, joiden äidit käyvät työssä tai jotka ovat yksinhuoltajaperheistä ja jotka kuuluvat vähemmistöryhmiin tai vähäosaisten ryhmiin.

Palveluiden järjestäminen tasaisesti kaupungeissa ja maaseutualueilla, vaurilla ja köyhillä asuinalueilla ja alueilla voi laajentaa saatavuutta yhteiskunnassa heikossa asemassa oleville. Laadukkaiden kohtuuhintaisten palveluiden saatavuuden asuinalueilla, joilla asuu köyhiä perheitä, vähemmistöön kuuluvia tai maahanmuuttaja- tai pakolaisperheitä, on osoitettu vaikuttavan eniten yhdenvertaisuuden ja sosiaalisen osallisuuden tukemiseen.

2. Palvelut, jotka kannustavat osallistumiseen, vahvistavat sosiaalista osallisuutta ja tukevat moninaisuutta.

Varhaiskasvatuksessa voidaan aktiivisesti kannustaa osallistumiseen ottamalla vanhemmat, perheet ja hoitajat mukaan päätöksentekoprosesseihin (esimerkiksi vanhempainoimikuntien kautta).

Perheiden, erityisesti yksinhuoltajien ja vähäosaisten tai vähemmistöön kuuluvien tai maahanmuuttajaperheiden tavoittaminen kohdennettujen aloitteiden kautta antaa niille mahdollisuuden ilmaista tarpeitaan, jotka voidaan huomioida suunniteltaessa paikallisyhteisöjen vaatimuksia vastaavia palveluita.

Henkilöstön rekrytointia syrjäytyneistä ryhmistä taikka maahanmuuttaja- tai vähemmistöryhmistä voidaan edistää, koska on osoitettu olevan eduksi, jos varhaiskasvatuksen henkilöstö kuvastaa yhteisön monimuotoisuutta.

Lasten kieliä, kulttuuria ja kotitaustoja arvostavan myönteisen ilmapiirin luominen vaikuttaa yhteenkuuluvuuden tunteen kehittymiseen lapsilla. Myös asianmukainen täydennyskoulutus valmistaa henkilöstöä ottamaan vastaan ja tukemaan kaksikielisiä lapsia.

Varhaiskasvatuksessa perheille voidaan kehittää hyviä käytäntöjä, joiden avulla siirtyminen kotoa varhaiskasvatuksen piiriin on sujuvaa, ja niissä voidaan tukea vanhempien osallistumista järjestämällä erityisalotteita.

HENKILÖSTÖ on kaikkein tärkein tekijä lasten hyvinvoinnin, oppimisen ja kehityksen kannalta. Tästä syystä henkilöstön työolot ja ammatillinen kehittyminen katsotaan olennaisiksi laadun osatekijöiksi.

Laatulausumat:

3. Pätevä henkilöstö, jonka perus- ja jatkokoulutus antaa heille mahdollisuuden täyttää ammatillisen roolinsa.

Tuloksellisissa varhaiskasvatusjärjestelmissä tarkastellaan mahdollisuutta parantaa henkilöstön ammatillista asemaa, mikä on yleisesti tunnustettu yhdeksi laadun avaintekijäksi, nostamalla pätevyystasoja, tarjoamalla houkuttelevaa ammatillista asemaa ja joustavia uranäkymiä sekä vaihtoehtoisia polkuja avustajille. Tätä voidaan tukea pyrkimällä pedagogiseen henkilöstöön, joka muodostuu avustavan henkilöstön lisäksi korkeasti koulutetuista varhaiskasvatukseen erikoistuneista ammattilaisista, joilla on täysi ammattipätevyys.

Viimeisintä kehitystä edustavia peruskoulutusohjelmia suunnitellaan yhdessä alan toimijoiden kanssa, ja niissä varmistetaan asianmukainen tasapaino teorian ja käytännön välillä. Hyötyä on myös siitä, jos koulutusohjelmissä valmistellaan henkilöstöä työskentelemään yhdessä ja parantamaan reflektiivistä pätevyyttään. Nämä ohjelmat voivat hyötyä siitä, että henkilöstöä koulutetaan työskentelemään kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisissa ryhmissä, joiden lapset tulevat vähemmistöryhmiin kuuluvista, maahanmuuttaja- ja pienituloisista perheistä.

Henkilöstö, jolla on kyky ottaa huomioon pienten lasten kehitykseen liittyvät tarpeet, edut ja potentiaali ja joka kykenee myös havaitsemaan mahdollisia kehitys- ja oppimisongelmia, voi tukea lapsen kehitystä ja oppimista aktiivisemmin. Säännölliset ja yksilölliset mahdollisuudet jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen hyödyttävät kaikkia henkilöstön jäseniä, mukaan luettuina avustajat ja lisähenkilöstö.

Henkilöstön pätevyyteen olisi tarvittavien lapsen kehitystä ja lapsipsykologiaa koskevien elementtien osalta sisällyttävä jäsenvaltioiden erilaisten koulutusrakenteiden mukaisesti tietämys lastensuojelujärjestelmistä sekä yleisemmin lapsen oikeuksista.

4. Tukea tarjoavat työolot ja ammattimainen johtajuus, jotka mahdollistavat havainnoinnin, pohdinnan, suunnittelun, tiimityöskentelyn ja yhteistyön vanhempien kanssa.

Varhaiskasvatusjärjestelmät, joissa pyritään parempiin työoloihin sekä asianmukaisempiin palkkatasoihin, voivat tehdä varhaiskasvatusalasta houkuttelevamman vaihtoehdon todelliseen urakehitykseen tähtäävälle pätevämmälle henkilöstölle.

Aikuisten ja lasten väliset suhdeluvut ja ryhmäkoot ovat sopivimpia, jos ne on suunniteltu asianmukaisesti lapsiryhmän ikärakenteen ja kokoonpanon kannalta, sillä pienemmät lapset tarvitsevat enemmän huomiota ja hoivaa.

Ammatilliset oppimisyhteisöt yksiköiden sisällä ja välillä vaikuttavat positiivisesti antamalla henkilöstölle tilaa ja aikaa yhteisten käytäntöjen ja yhteistyön kehittämiseen.

Uusien henkilöstön jäsenten mentorointi ja valvonta perehtymisvaiheen aikana voi auttaa heitä omaksumaan ammatillisen roolinsa nopeasti.

OPETUSSUUNNITELMA on tehokas työväline lasten hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisen parantamiseksi. Laajoissa pedagogisissa suunnitelmissa vahvistetaan periaatteet lasten kehityksen ja oppimisen tukemiseksi varhaiskasvatuksen käytännöillä, jotka vastaavat lasten kiinnostuksen kohteita, tarpeita ja potentiaalia.

Laatulausumat:

5. Opetussuunnitelma perustuu pedagogisiin tavoitteisiin, arvoihin ja toimintatapoihin, joiden avulla lapset voivat saavuttaa täyden potentiaalinsa, ja siinä huomioidaan lasten sosiaalinen, emotionaalinen, kognitiivinen ja fyysinen kehitys sekä heidän hyvinvointinsa.

Lapsikeskeiset pedagogiset toimintatavat voivat ylläpitää lasten kokonaiskehitystä paremmin, tukea heidän oppimisstrategioitaan ja edistää heidän kognitiivista ja ei-kognitiivista kehitystään nojautumalla järjestelmällisemmin kokeelliseen oppimiseen, leikkiin ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen.

On olemassa vahvaa näyttöä siitä, että määritelty opetussuunnitelma on voimavara, sillä se voi tarjota johdonmukaisen kehyksen hoidolle, opetukselle ja sosialisatiolle kiinteänä osana varhaiskasvatuspalveluita. Ihannetapauksessa tällaisessa kehyksessä määritellään pedagogiset tavoitteet, jotka antavat kasvattajille mahdollisuuden mukauttaa toimintatapaansa lasten yksilöllisten tarpeiden mukaan, ja siinä voidaan antaa ohjeita laadukkaan oppimisympäristön luomiseen. Siinä otetaan asianmukaisesti huomioon lasten lukutaidon kehittymistä edistävien kirjojen ja muun painetun materiaalin saatavuus.

Edistämällä monimuotoisuutta, tasa-arvoa ja kielitietoisuutta tehokas opetussuunnitelma tukee maahanmuuttajien ja pakolaisten integroitumista. Siinä voidaan huomioida sekä heidän äidinkieltensä että varhaiskasvatuksessa käytetyn kielen kehittyminen.

6. Opetussuunnitelmassa edellytetään, että henkilöstö tekee yhteistyötä lasten, kollegoiden ja vanhempien kanssa omien käytäntöjensä arvioimisessa.

Opetussuunnitelman avulla vanhemmat, sidosryhmät ja henkilöstö voidaan osallistaa paremmin ja varmistaa, että se vastaa asianmukaisesti tarpeita, mielenkiinnon kohteita ja lasten potentiaalia.

Opetussuunnitelmassa voidaan määritellä roolit ja prosessit, joilla henkilöstö tekee säännöllistä yhteistyötä vanhempien sekä muissa lasten palveluissa (kuten terveys-, sosiaalihuolto- ja koulutussektoreilla) toimivien kollegoiden kanssa.

Mahdollisuuksien mukaan opetussuunnitelmassa voidaan antaa varhaiskasvatushenkilöstölle ohjeet yhteydenpidosta kouluhenkilökunnan kanssa lasten siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tai alemman perusasteen opetukseen.

SEURANTA JA ARVIOINTI pitävät yllä laatua. Vahvuuksia ja heikkouksia osoittamalla sen prosessit voivat olla tärkeitä osatekijöitä varhaiskasvatusjärjestelmien laadun parantamisessa. Ne voivat tarjota sidosryhmille ja päätöksentekijöille tukea aloitteissa, joilla vastataan lasten, vanhempien ja paikallisyhteisöjen tarpeisiin.

Laatulausumat:

7. Seuranta ja arviointi tuottaa tietoa asiaankuuluvalla paikallisella, alueellisella ja/tai kansallisella tasolla politiikan ja toimintatapojen laadun jatkuvien parannusten tueksi.

Avoin tiedottaminen palveluista ja henkilöstöstä tai opetussuunnitelman täytäntöönpanosta asianmukaisella kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla voivat auttaa parantamaan laatua.

Säännöllinen palaute voi helpottaa politiikan arviointia, kun annetaan myös mahdollisuus analysoida julkisten varojen käyttöä ja sitä, mikä kussakin kontekstissa on tehokasta.

Henkilöstön oppimistarpeiden tunnistamiseksi ja oikeiden päätösten tekemiseksi siitä, miten palvelujen laatua ja ammatillista kehittymistä voidaan parhaiten parantaa, on hyödyllistä, että varhaiskasvatusjohtajat keräävät olennaisia tietoja hyvissä ajoin.

8. Lapsen edun mukainen seuranta ja arviointi.

Lapsen oikeuksien suojelemiseksi varhaiskasvatusjärjestelmään olisi sisällytettävä vankat lastensuojelukäytännöt, joilla autetaan suojelemaan lapsia kaikenlaiselta väkivallalta. Tehokas lastensuojelu kattaa seuraavat neljä aihealuetta: 1) politiikka, 2) ihmiset, 3) menettelyt ja 4) vastuu. Lisätietoa näistä aihealueista on saatavilla Keeping children safe -järjestön julkaisemassa asiakirjassa "Child safeguarding standards and how to implement them".

Seuranta- ja arviointiprosessit voivat edistää kaikkien sidosryhmien aktiivista osallistumista ja yhteistyötä. Kaikki laadun kehittämiseen osallistuvat voivat vaikuttaa seuranta- ja arviointikäytäntöihin ja hyötyä niistä.

Saatavilla oleva näyttö osoittaa, että useat erilaiset seurantamenetelmät (esim. havainnointi, dokumentointi sekä lasten osaamisen ja oppimisen narratiivinen arviointi) voivat tarjota hyödyllistä tietoa sekä kertoa lasten kokemuksista ja kehityksestä esimerkiksi sujuvaa kouluun siirtymistä ajatellen.

Seurantavälineitä ja osallistavia arviointimenettelyjä voidaan kehittää siten, että lapsille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi ja kertoa oppimiskokemuksistaan ja sosiaalisista kokemuksistaan varhaiskasvatusympäristössä.

HALLINTO JA RAHOITUS ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta varhaiskasvatus voi täyttää tehtävänsä lasten henkilökohtaisessa kehityksessä ja oppimisessa, suoritusasoerojen pienentämisessä ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämässä. Kattava ja johdonmukainen julkinen politiikka, joka liittyy varhaiskasvatukseen muihin pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointiin liittyviin palveluihin, tuottaa laadukkaita tuloksia.

Laatulausumat:

9. Sidosryhmillä on selkeä ja yhteinen käsitys tehtävistään ja vastuualoistaan sekä tietoisuus siitä, että niiden odotetaan toimivan yhteistyössä kumppaniorganisaatioiden kanssa.

Varhaiskasvatuspalvelut hyötyvät läheisestä yhteistyöstä kaikkien lapsiin liittyvien palveluiden, kuten sosiaali- ja terveystieteiden, koulujen ja paikallisten sidosryhmien kanssa. Tällaisten eri viranomaisten välisten yhteyksien on todettu olevan tehokkaampia, jos niitä säännellään johdonmukaisella toimintakehyksellä, joka voi ennakoivasti tukea yhteistyötä ja pitkäaikaisia investointeja paikallisyhteisöihin.

Sidosryhmien osallistumisen on osoitettu olevan ratkaisevan tärkeää varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa.

Varhaiskasvatusta koskevista eri säännöksistä vastaavien viranomaisten yhteensovittamisella tai koordinoinnilla voi olla myönteinen vaikutus järjestelmän laatuun.

10. Lainsäädäntö, sääntely ja/tai rahoitus tukevat edistymistä kohti yleistä oikeutta laadukkaaseen ja kohtuuhintaiseen varhaiskasvatukseen, ja edistymisestä raportoidaan säännöllisesti asiaankuuluville sidosryhmille.

Kaikille lapsille tarjottavien palveluiden laadun parantaminen saatetaan saavuttaa paremmin ottamalla vähitellen käyttöön yleinen lainsäädäntöön perustuva oikeus. Tähän kuuluu myös sen edistäminen, että varhaiskasvatukseen osallistutaan varhaislapsuudesta alkaen. Voi olla hyödyllistä vertailla, luovatko markkinoihin perustuvat varhaiskasvatuspalvelut epätasa-arvoa palveluiden saatavuuteen tai heikompaa laatua heikommassa asemassa oleville lapsille, ja tehdä tarpeen mukaan suunnitelmia korjaavista toimenpiteistä.

Läheinen yhteys työ-, terveys- ja sosiaalipolitiikkaan voi olla selkeä etu, sillä se voi edistää tehokkaampaa resurssien uudelleenjakoa kohdentamalla lisärahoitusta heikommassa asemassa oleviin ryhmiin ja asuinalueisiin.

